

Haziran 2021

Dünya Kaz ve Beç Tavuğu Eti Verileri (bin ton)

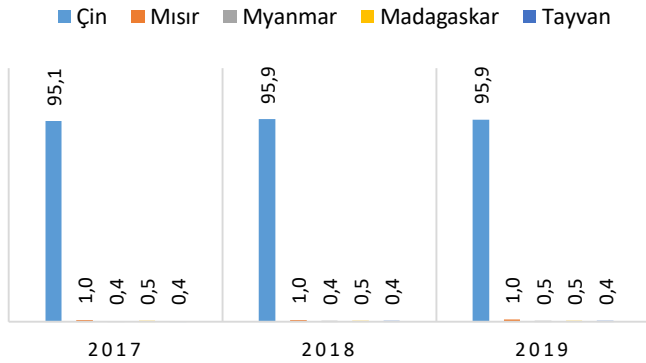
	2015	2016	2017	2018	2019	Değişim ² (%)
Üretim	2.546	2.636	2.592	2.745	2.761	0,6
Tüketim ¹	2.543	2.641	2.593	2.739	2.756	0,6
İthalat	48	61	50	51	49	-2,5
İhracat	52	56	50	57	54	-4,9

Kaynak: FAO, (Erişim: 11.06.2021) ¹/TEPGE Hesaplamaları ²/Verisi bulunan son iki yılın değişimini göstermektedir.

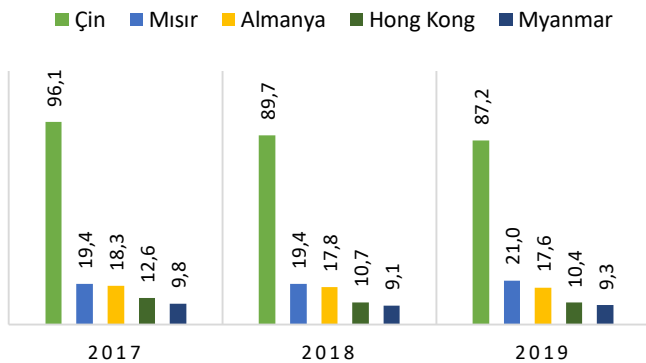
Dünya kaz ve Beç tavuğu eti üretimi 2019 yılında bir önceki yıla göre %0,6 oranında artarak; 2,8 milyon ton olmuştur. Bu üretimin %95,9'u tek başına Çin tarafından gerçekleştirilmiştir. Çin'i %1,0 ile Mısır, %0,5 ile Myanmar ve Madagaskar takip etmektedir. Türkiye ise %0,1'lik pay ile dünya kaz ve Beç tavuğu eti üretiminde 2019 yılında 7. sırada yer almıştır. 2019 yılında kaz ve Beç tavuğu eti üretimi bir önceki yıla göre; Çin'de %0,5 oranında artarken, başlıca üreticiler arasında en büyük artışın %8,4 ile Tayvan'da ve %7,0 ile Myanmar'da olduğu görülmüştür. Dünya kaz ve Beç tavuğu eti ihracatı 2019 yılında bir önceki

yıla göre %4,9 oranında azalarak 54 bin tona gerilemiştir. 2019 yılında dünya kaz eti ve Beç tavuğu ihracatının %29,7'sini Polonya, %25,1'ini Macaristan, %22,0'sini Çin ve %16,0'sını BAE gerçekleştirmiştir. Dünya üretiminin neredeyse tamamını gerçekleştiren Çin ihracatta 3. sırada bulunmaktadır. Türkiye ise %0,1'lik pay ile dünya kaz ve Beç tavuğu eti ihracatında 16. sırada yer almıştır. 2019 yılı dünya kaz ve Beç tavuğu eti ithalat miktarı 49 bin ton olup, bir önceki yıla göre %2,5 oranında azalmıştır. En büyük ithalatçılar; %38,4 ile Almanya, %29,6 ile Hong Kong ve %7,0 ile Kuveyt'tir.

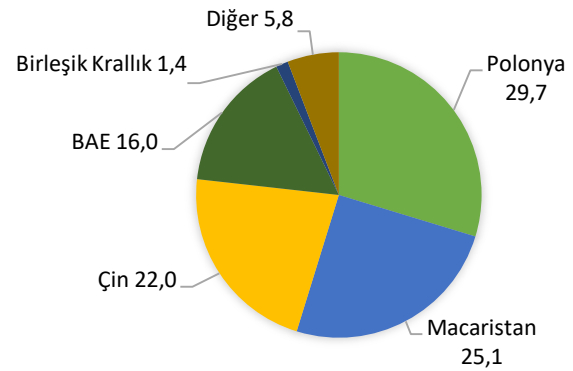
Kaz ve Beç tavuğu üretiminde önemli ülkeler (%)

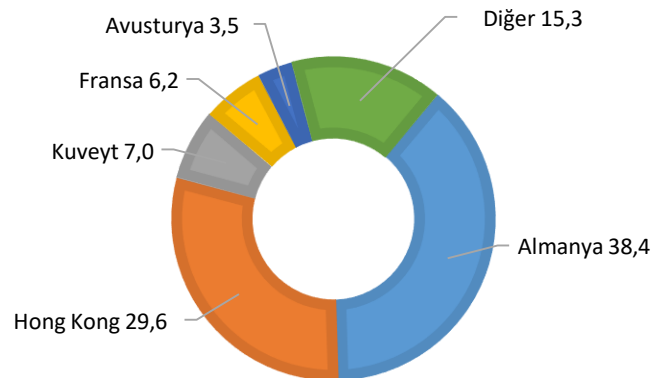
Kaz ve Beç tavuğu tüketiminde önemli ülkeler (%)¹

Ülkelere göre dünya kaz ve Beç tavuğu eti ihracatı (2019, %)

Ülkelere göre dünya kaz ve Beç tavuğu eti ithalatı (2019, %)

¹/TEPGE Hesaplamaları

Kaz ile Beç tavuğu dünyada ve Türkiye’de kanatlı hayvan yetiştiriciliği içerisinde son sıralarda yer almaktadır. Türkiye’de 2020 yılında kümes hayvanlarının sayısı 386 milyon adet olup, bunun %0,4’ünü kaz ve %0,1’ini ördek ile Beç tavuğu oluşturmaktadır. Türkiye’de kaz varlığı 1997 yılında en yüksek seviyesine ulaşmış olup, 2012 yılına kadar azalış eğilimi göstermiştir. 2013 yılından itibaren her yıl artan kaz varlığı, 2020 yılında en yüksek düzeye ulaşmıştır. Kaz varlığı bakımından Kuzeydoğu Anadolu ve Güneydoğu

Anadolu Bölgesi önde gelmektedir. FAO verilerine göre Türkiye’de 2019 yılında 3,2 bin ton kaz ve Beç tavuğu eti üretilmiştir. TÜİK verilerine göre Türkiye’nin 2019 ve 2020 yılında ithalatı bulunmamaktadır. Son 5 yıldır kaz eti ithalatı yapılan tek ülkenin ise Macaristan olduğu görülmektedir. Türkiye’nin Beç tavuğu ihracatında özellikle son 4 yıl olmak üzere yıllar itibarıyla önemli artış görülmüştür. Türkiye’de 2020 yılında Beç tavuğu eti ihracatı en yüksek seviyesine ulaşırken, 2021 yılı ihracatı da artış eğilimindedir.

Türkiye Kaz ve Beç Tavuğu Eti Verileri (ton)

	2016	2017	2018	2019	2020	Değişim ³ (%)
Kaz sayısı (bin adet)	933	978	1.080	1.157	1.374	18,7
İthalat (Kaz) ¹	1	2	0	-	-	-
İhracat (Kaz) ¹	0	-	-	48	-	-
İthalat (Beç Tavuğu) ^{1,2}	-	-	24	23	-	-
İhracat (Beç Tavuğu) ¹	293	1.589	2.883	4.017	4.488	11,7

Kaynak: TÜİK, (Erişim: 11.06.2021) . ¹/GTİP Kaz: 020752, 020754, 020755 Beç tavuğu; 020760 ²/Türkiye’nin Beç tavuğu ithalatı bulunmamakta olup; mevcut veriler iptal ve iadelerden oluşmaktadır ³/Verisi bulunan son iki yılın değişimini göstermektedir.

Kaz ve Beç tavuğu üretimi;

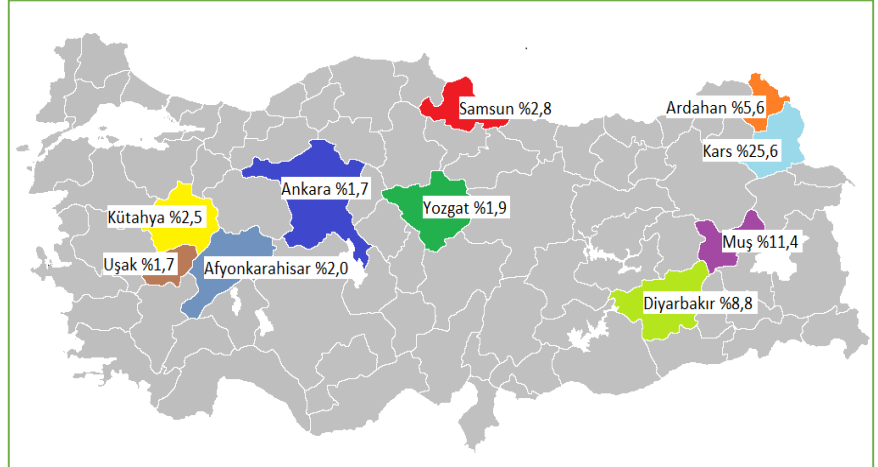
Türkiye Türkiye’de 2020 yılında 1,4 milyon adete ulaşan kaz varlığı kümes hayvanlarının %0,4’ünü oluşturmuştur.

1997 yılında 1,7 milyon adet ile en yüksek seviyesine ulaşan kaz varlığı, 2012 yılına kadar azalarak 676 bin adet ile en düşük seviyesini görmüştür. Kaz varlığı 2020 yılında bir önceki yıla göre %18,7 oranında artış göstererek son 16 yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır.

Türkiye’de canlı kaz varlığının bölgesel dağılımı incelendiğinde; 2020 yılında %34,5 oranı ile en çok Kuzeydoğu Anadolu’da yetiştirildiği görülmektedir. Ortadoğu Anadolu %14,5, Batı Güneydoğu Anadolu %11,8 ve Batı Karadeniz %9,0 ile en çok kaz varlığına sahip olan bölgelerdir. Kuzeydoğu Anadolu’da 2020 yılı kaz sayısı bir önceki yıla

göre artsa da, Türkiye’de ki payında %6,2 azalış olmuştur. Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde kaz sayısı 2020 yılında bir önceki yılın iki katına çıkarken, Orta Anadolu’da %60,6 oranında artmıştır.

Kaz varlığı iller bakımından incelendiğinde; 2020 yılında Kars’ın %25,6 pay ile en önemli il olduğu görülmektedir. Muş %11,4, Diyarbakır %8,8 ve Ardahan %5,6 ile en fazla kazın bulunduğu diğer iller olmuştur.

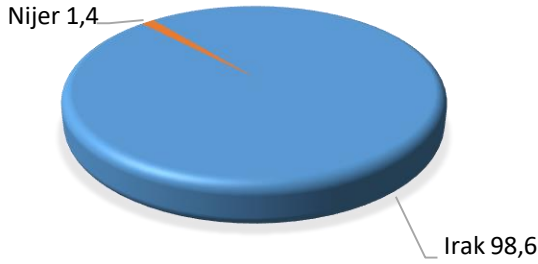

Yem Bilgisi

Türkiye’de kaz yetiştiriciliği ekstansif olarak genelde aile işletmesi şeklinde yapılmaktadır. Barınaklar modern yetiştiriciliğe uygun olmayıp daha çok ahır, ağıl vb. yerlerdir. Kazların otlama yetenekleri gelişmiştir ve bu nedenle kaz yetiştiriciliğinde meranın önemi büyüktür.

Beç tavuğu yavruları; hindi ve tavuklar için kullanılan büyütme kümeslerine benzer alanlarda aynı ekipmanlar kullanılarak yetiştirilebilir. Beç tavukları genellikle hindilere verilen benzer yemlerle beslenmektedirler.

Türkiye'nin kaz eti ihracatında önemli ülkeler (2019, %)

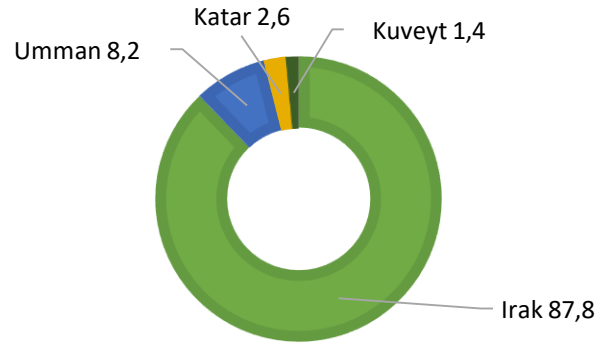

Kaz eti ihracatı; Türkiye'nin 2019 yılında gerçekleştirdiği kaz eti ihracatı 48 tondur. Bu ihracatın %98,6'sı Irak ve %1,4'ü Nijer'e yapılmıştır. Daha önceki yıllarda sadece 2016 yılında 76 kg kaz eti ihracatı gerçekleştirilmiştir. Türkiye kaz eti ihracat değeri 2019 yılında 107 bin dolardır. 2020 yılında Türkiye'nin kaz eti ihracatı bulunmamaktadır. 2021 yılı ilk 4 aylık dönemde ise sadece 22 kg'lık kaz eti ihracatı gerçekleşmiştir.

Beç tavuğu ihracatı; Türkiye'de 2020 yılında 4,5 bin ton Beç tavuğu ihracatı gerçekleştirilmiş olup bir önceki yıla göre %11,7 oranında artmıştır. 2020 yılında Beç tavuğu ihracat değeri ise 5,7 milyon dolardır. Son beş yılda Beç tavuğu ihracatında önemli bir artış olup, bu artışın Irak'a yapılan ihracattan kaynaklandığı görülmektedir. 2020 yılı Beç tavuğu ihracatının %87,8'i Irak'a %8,2'si Umman'a, %2,6'sı Katar'a ve %1,4'ü Kuveyt'e gerçekleştirilmiştir.

2021 yılı Ocak-Nisan (4 aylık) dönemi Beç tavuğu eti ihracat miktarı yaklaşık 1,7 bin ton olup 2020 yılı aynı dönem ihracat miktarından %2,8 daha fazladır. Bu ihracatta %98,5 paya sahip olan Irak lider konumdadır. Somali %0,9, Suriye %0,5 ve Umman %0,1 ile Beç tavuğu ihracatında diğer önemli ülkelerdir.

Türkiye'nin Beç tavuğu eti ihracatında önemli ülkeler (2020, %)

2021 yılı 4 aylık dönemde Beç tavuğu ihracatında en büyük artışının %11,2 ile Irak'ta olduğu görülmüştür.

Kaz eti ithalatı; Türkiye'de 2016 yılında 500 kg, 2017 yılında 1,6 ton ve 2018 yılında 350 kg kaz eti ithalatı gerçekleşmiştir. Türkiye kaz eti ithalatı, kaz eti üretiminde önde gelen ülkelere karşı olan Macaristan'dan yapılmıştır. Ancak 2019 ve 2020 yıllarında kaz eti ithalatı bulunmamaktadır.

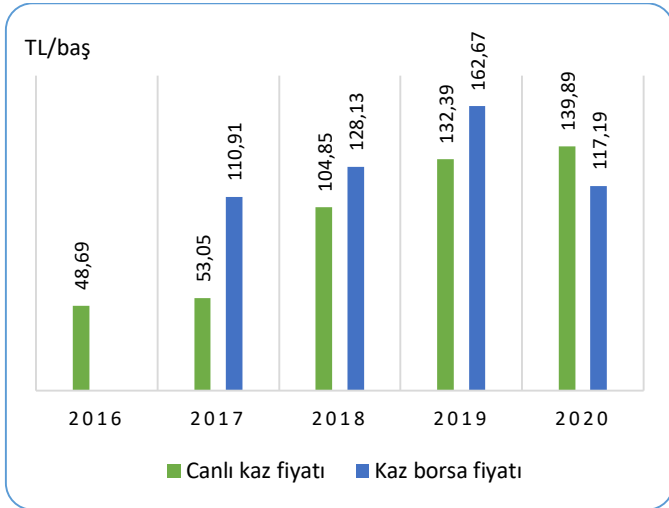
Beç tavuğu eti ithalatı; Türkiye'de Beç tavuğu ticareti ihracata yöneliktir. 2018 ve 2019 yıllarında görünen ithalat verisi ihracat iadelerine aittir.

Kaz eti ve Beç tavuğu tüketimi; Kaz etinin önemli düzeydeki besleyici değeri, yüksek protein seviyesi, düşük kolesterol içeriği, karaciğerinin zengin vitamin değerine sahip olması ve kaz tüyünün de oldukça kıymetli olması kaz yetiştiriciliğinin önemini son yıllarda artırmıştır. Birçok ülkede kaz eti tüm bu özellikleri nedeniyle tüketilmesine rağmen Türkiye'de sadece belirli bölgelerde yöresel kültürün bir parçası olarak tüketilmekte ve ülke genelinde yeterince tanınmamaktadır. Türkiye'de entansif yetiştiriciliği yaygın olmayan beç tavuğu ise, kanatlı etinde çeşitlilik sağlama açısından ancak belirli bir tüketici kitlesinin ilgisini çekmektedir. Türkiye'de iç tüketimden ziyade daha çok ihracata yönelik üretildiği söylenebilir.

Destekleme Politikaları

Kaz Yetiştiriciliği IPARD-II Programında destek kapsamına alınmıştır. Tarım ve Orman Bakanlığı'nın yatırım destekleme araçlarından biri olan IPARD Programı (2014-2020) kapsamında, 100-1.000 kaz kesim kapasiteli kesimhane için limiti 30.000-3.000.000 Avro olan yatırımların %40-50'si hibe olarak verilmektedir. En az 350, en fazla 3.000 kaz kapasiteli üretim yapan işletmelerde yeni kümes yapımı ve alet-ekipman alımı gibi işletmelerin fiziki varlıklarına yönelik yatırımlar %70'e kadar desteklenmektedir. Atık yönetimi yatırımı yapan başvuru sahiplerine yardım oranına ek %10 hibe verilmektedir.

Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerince, kaz veya damızlık kaz yetiştiriciliği için asgari 1.000 adet ve üzeri kapasitelerde işletme kuran veya kurulu işletme kapasitesini asgari bu kapasitelere çıkaran üreticilere kanatlı hayvan yetiştiriciliği kapsamında yatırım ve işletme kredisi kullanılmaktadır.

Kaynak: Canlı kaz fiyatı; TÜİK, Borsa fiyatı; Kars Ticaret Borsası

Türkiye’de canlı kaz fiyatı yıllar itibarıyla artış göstererek 2020 yılında en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Canlı kaz fiyatı 2020 yılında bir önceki yıla göre %5,7 oranında artarak 139,89 TL/baş olmuştur.

Kars Ticaret Borsasında kazın adedi 162,67 TL ile 2019 yılında en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2020 yılında ise bir önceki yıla göre %28,0 oranında azalarak 117,19 TL/baş olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye’de kaz yetiştiriciliği çoğunlukla merada otlatma yoluyla yapıldığından, maliyetleri diğer kanatlı hayvanlara göre düşük olduğu söylenebilir.

GENEL DEĞERLENDİRME

Dünya kaz ve Beç tavuğu eti üretiminde oldukça önemli bir ülke olan Çin, ürettiği 2,6 milyon tonluk etin sadece 12 bin tonunu ihraç etmiştir. Bu durum Çin’in çok önemli bir kaz ve Beç tavuğu eti tüketicisi olduğunu göstermektedir. Mısır, Madagaskar, Tayvan ve Myanmar gibi ülkelerinde ihracatları olmadığından, iç tüketime yönelik üretim yaptıkları söylenebilir. En önemli ihracatçılardan olan Polonya ve Macaristan’ın ise üretimlerinin büyük bir bölümünü ihraç ettikleri görülmektedir.

Türkiye’de kaz, ete ek olarak tüyleri ve ciğerleri için de yetiştirilen kanatlı hayvanlardanır. Kazlar genellikle iklimin daha uygun olduğu kuzeydoğu illerinde yetiştirilmektedir. Kazların yetiştirilmesi için su kaynakları önemli iken Beç tavukları için su gereksinimleri azdır. Beç tavukları çiftlik ya da köy çevresinde yarı entansif bir şekilde yetiştirilebilmektedir. Beç tavukların hem organik hayvancılığa uygun olmaları, hem de gen kaynağı özelliği taşıması ve ıslah yöntemleri ile performanslarının artıyor olması yaygınlaşabilmesi adına önemli özelliklerdir. Kaz yetiştiriciliği daha çok köy koşullarında olup ailenin kendi et ihtiyacını karşılamaya yöneliktir. Bu yüzden ticarete yönelik kaz üretiminin sınırlı olduğu söylenebilir.

Türkiye’de kaz üretimi son yıllarda artış eğiliminde olup kaz varlığı 2020 yılında son 15 yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Beç tavuğu eti ihracatında son yıllarda görülen artış önemli olup, bu durum üretiminin yaygınlaşabileceğini ve yakın gelecekte Beç tavuğu ihtiyacının artabileceğini göstermektedir. Türkiye’nin 2020 yılında en yüksek seviyesine ulaşan Beç tavuğu eti ihracatının 2021 ilk çeyreğinde de yükselmeye devam ettiğini görülmektedir. Irak, tüm kümes hayvancılığı ürünlerinde olduğu gibi en önemli Beç tavuğu ihracat pazarıdır.

Kaynak: <https://avys.omu.edu.tr>

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

Bilgi için: Zehra ÇİÇEKGİL, zehra.cicekgil@tarimorman.gov.tr, +90 312 2875833